

การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง (SDL)

ในการสอนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ในโรงเรียน

Learning Process Arrangement Based on Self-Directed Learning for the the Instruction of School Economics Subject

มณฑา ชุ่มสุคนธ์ (Montha Chumsukon) *

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ รามุ่งหมายเฉพาะของการวิจัยเพื่อชี้นำตนเองในรายวิชา 1) เปรียบเทียบความพร้อมในการเรียนรู้ โดยการชี้นำตนเองของนักศึกษา ก่อนและหลังจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยการชี้นำตนเอง 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อกระบวนการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองในรายวิชาเศรษฐศาสตร์ในโรงเรียน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศึกษาชั้นปีที่ 3 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ลงทะเบียนเรียนใน รายวิชา 234 313 เศรษฐศาสตร์ในโรงเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 48 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองในรายวิชาเศรษฐศาสตร์ในโรงเรียน จำนวน 6 แผน และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง (SDLR) และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษามีความพร้อมในการเรียนรู้ โดยการชี้นำตนเองหลังการจัดกระบวนการเรียนรู้สูงกว่าก่อนจัดกระบวนการเรียนรู้ เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า นักศึกษามีความพร้อมในการเรียนรู้ โดยการชี้นำตนเองทั้ง 8 องค์ประกอบ หลังจัดกระบวนการเรียนรู้สูงกว่าก่อนจัดกระบวนการเรียนรู้
2. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยการชี้นำตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง, การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีผู้สอนคอยอำนวยความสะดวก, เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง, กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่เป็นจริงได้, ผู้สอนอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง, สามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นระยะ, และจัดโครงสร้างทางกายภาพของห้องเรียนให้มีลักษณะไม่เป็นทางการนัก อยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับ

Abstract

The objectives of the present research were 1) to compare the students' readiness for self-directed learning before and after the instruction and 2) to study the students' satisfaction about the self-directed learning activities in the School Economics Subject. The target group consisted of

คำสำคัญ: การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง, กระบวนการเรียนรู้

Keywords: Self-directed learning, Learning Process

* อาจารย์ ประจำสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

48 third-year Social Studies students who enrolled in the 234 313 School Economics subject during the first semester of the 2012 academic year. The instruments used for the study consisted of 1) experimental tool which comprised 6 lesson plans on the School Economics Subject and was based on self-directed learning process, 2) data collection tool consisting of a 40-item self-directed learning rating scale (SDLR) and 3) a questionnaire using 5-level Likert Rating Scale for eliciting the students' satisfaction with the self-directed learning activities. The data collected were analyzed by means of a computer program for arithmetic mean and standard deviation.

The findings:

1. At the post-instruction the students showed a higher level of readiness for self-directed learning than the pre-instruction period. However, when each of the 8 factors of the self-directed learning process was scrutinized, it was found that the level of the students' readiness in self-directed learning at the post-instruction was higher than their pre-instruction one.

2. The students' satisfaction with the self-directed learning activities, as a whole, was at a "high" level. However, when each aspect of the learning activities was scrutinized, the students' levels of satisfaction, arranging from the highest to the lowest levels, are friendly atmosphere, learning process in which the teachers only acted as facilitators, the learning process in which the students did the selection of learning methods by themselves, the determination of practical learning objectives, the students' opportunity for evaluating their own needs, the students' opportunity to do evaluation of their own progress periodically and, finally, the arrangement of physical environment, respectively.

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในหลายมิติทั้งทางสังคม การปกครอง และ เศรษฐกิจ การจะต้านทานกับกระแสความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องอาศัยคนที่มีคุณภาพ ซึ่งประเทศไทยตระหนักดีว่า การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาคน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับยุคของการ ช่างเชิงและแข่งขัน ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ระบุถึงเป้าหมายของการจัดการศึกษา เพื่อต้องการสร้างศักยภาพของคนให้เป็นคนเก่งและคนดี โดยมุ่งหวังที่จะให้เยาวชน และ ประชาชนของประเทศมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ และส่งเสริมให้คนไทยมีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและในการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่า

ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพที่สามารถพัฒนาเด็กให้เป็นคนที่รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง

กระบวนการจัดการเรียนการสอนของไทยในปัจจุบันยังไม่เน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็นและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนขาดคุณลักษณะช่างสงสัยและใฝ่หาคำตอบ เมื่อผู้เรียนถูกจำกัดความคิดย่อมมีผลทำให้คิดไม่เป็น ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ขาดกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล

ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาตามมาในเรื่องการตัดสินใจ คิดไม่เป็น ไม่ทราบว่าสิ่งไหนเป็นไปได้ในสภาพแวดล้อมของตน จึงคอยแต่จะรับคำสั่ง และการขึ้นจากผู้อื่นตลอดเวลา นอกจากนี้ พฤติกรรมการถ่ายโอนการเรียนรู้ การนำความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับจากการเรียนไปใช้ในชีวิตจริง สำหรับผู้เรียนทุกระดับของประเทศไม่ว่าจะเป็นระดับประถมศึกษามัธยมศึกษา หรืออุดมศึกษามีค่อนข้างน้อย เนื่องจากในการจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนยังขาดโอกาสในการฝึกฝน การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ดังนั้นการจัดการเรียนการสอน จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ทั้งนี้แนวทางในการจัดการเรียนการสอนของแต่ละระดับชั้นต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะความสามารถในการรับรู้ รวมถึงพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยย่อมมีความแตกต่างกัน ซึ่งผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาเป็นผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ หรือเริ่มต้นที่จะเป็นผู้ใหญ่ ผู้เรียนเหล่านี้มีความต้องการที่จะเพิ่มพูนความรู้หรือปรับเปลี่ยนความรู้ความสามารถของตนเองที่มีอยู่ไปใช้ในการทำงานหรือการเรียนในระดับที่สูงขึ้น การเรียนรู้ของผู้ใหญ่เหล่านี้จึงมีความแตกต่างจากการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นเด็ก โดยการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กนั้น ผู้สอนจะเป็นผู้ชี้นำในการเรียนรู้ ให้การสนับสนุน ให้กำลังใจ และตัดสินใจว่าผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่สอนหรือไม่ ในขณะที่ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จะเปลี่ยนจากการพึ่งพาผู้อื่นไปสู่การชี้นำตนเอง มีความพร้อมในการเรียนรู้ และต้องการจะเรียนอย่างแท้จริง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงการใช้ประสบการณ์เดิมเป็นฐานในการพิจารณาแก้ปัญหาต่าง ๆ ก่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ (Robinson, 1980 อ้างถึงใน ธมมวรรณ ปรมาธิกุล, 2547) ซึ่งสอดคล้องกับ Knowles (1978) ที่กล่าวถึง การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ต่างจากเด็กในเรื่องของการรับรู้ตนเองของผู้ใหญ่เปลี่ยนแปลงไป (changes in self-concepts) จากการพึ่งพาผู้อื่นไปสู่การชี้นำตนเองเพิ่มขึ้น บทบาทของประสบการณ์ (role of experience) มีความสำคัญต่อการขยายฐานเชื่อมโยงกับประสบการณ์เรียนรู้ใหม่ รวมถึงผู้ใหญ่

มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ (readiness to learn) โดยยึดตามภารกิจพัฒนาการ และผู้ใหญ่จะมีความมุ่งหมายของการเรียนรู้ (orientation to learning) เพื่อนำผลจากการเรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้ทันที (ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ, 2544)

คุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของผู้ใหญ่ ที่มีผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ คือ การที่ผู้ใหญ่รับรู้ว่าคุณสามารถชี้นำตนเองในการเรียนรู้ได้ การจัดสภาพการเรียนรู้ที่เอื้อต่อคุณลักษณะนี้ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและคงทน วิธีการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จึงควรใช้วิธีการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนคิดริเริ่มเองในการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ กำหนดจุดมุ่งหมาย เลือกวิธีการเรียนจนถึงการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกและให้ข้อเสนอแนะในบางกรณี (ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ, 2544) เป็นการช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการรู้จักตั้งคำถาม สามารถคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ รู้จักวิธีแก้ปัญหา หาคำตอบ เชื่อมโยงความรู้กับการทำงาน และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้ที่สามารถชี้นำตนเองในการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียน โดยการค้นพบสิ่งที่มีคุณค่าในตนเองที่เคยมองข้ามไป (Brockert และ Hiemstra อ้างถึงใน เพ็ญศรี สุขสวัสดิ์, 2543)

ดังนั้นการนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการสอน รายวิชา 234 313 เศรษฐศาสตร์ในโรงเรียน สำหรับนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาสังคมศึกษา ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิด วิเคราะห์ มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองและสามารถนำความรู้ที่ได้จากในวิชาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้เป็นคนมีคุณภาพ ช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัว รวมถึงบูรณาการองค์ความรู้ที่มีสู่สาธารณะ ผู้วิจัยเห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ จากการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยการเรียนรู้ด้วยตนเองอันจะทำให้

ผู้เรียนเป็นผู้มีความคิดริเริ่ม มีความตั้งใจ มีความรับผิดชอบ มีความสามารถในการวางแผน มีใจรักในการเรียนรู้ และควบคุมตนเองในการเรียนรู้ได้ จะเป็นบุคคลที่เรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจ ได้อย่างรู้เท่าทัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความพร้อมในการเรียนรู้ โดยการชี้นำตนเองของนักศึกษาก่อนและหลังจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยการชี้นำตนเองในรายวิชา เศรษฐศาสตร์ในโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาคือกระบวนการเรียนรู้ โดยการชี้นำตนเองในรายวิชา เศรษฐศาสตร์ในโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขาวิชาสังคมศึกษา ชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา 234 313 เศรษฐศาสตร์ในโรงเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 48 คน

รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Design) โดยใช้รูปแบบ One-Group Pretest-Posttest Design

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง จำนวน 6 แผน ที่ยึดตามรูปแบบ Organic Model ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ
ขั้นตอนที่ 1 สร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง
ขั้นตอนที่ 2 จัดโครงสร้างทางกายภาพของห้องเรียนให้มีลักษณะไม่เป็นทางการนัก

ขั้นตอนที่ 3 อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่เป็นจริงได้

ขั้นตอนที่ 5 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 6 ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีผู้สอนคอยอำนวยความสะดวก

ขั้นตอนที่ 7 ประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นระยะ

2. แบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง (SDLR) เป็นเครื่องมือเพื่อใช้วัดระดับความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองตามหลักของ Guglielmino (1975) (อ้างถึงใน ชัยฤทธิ์ไพสิฐวรรณ, 2544) ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าจำนวน 40 ข้อ ซึ่งมี 8 องค์ประกอบหลักคือ

องค์ประกอบที่ 1 การเปิดโอกาสในการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 2 การรับรู้ตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 3 ความคิดริเริ่มและอิสระในการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 4 การมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง

องค์ประกอบที่ 5 ความรักในการเรียนรู้

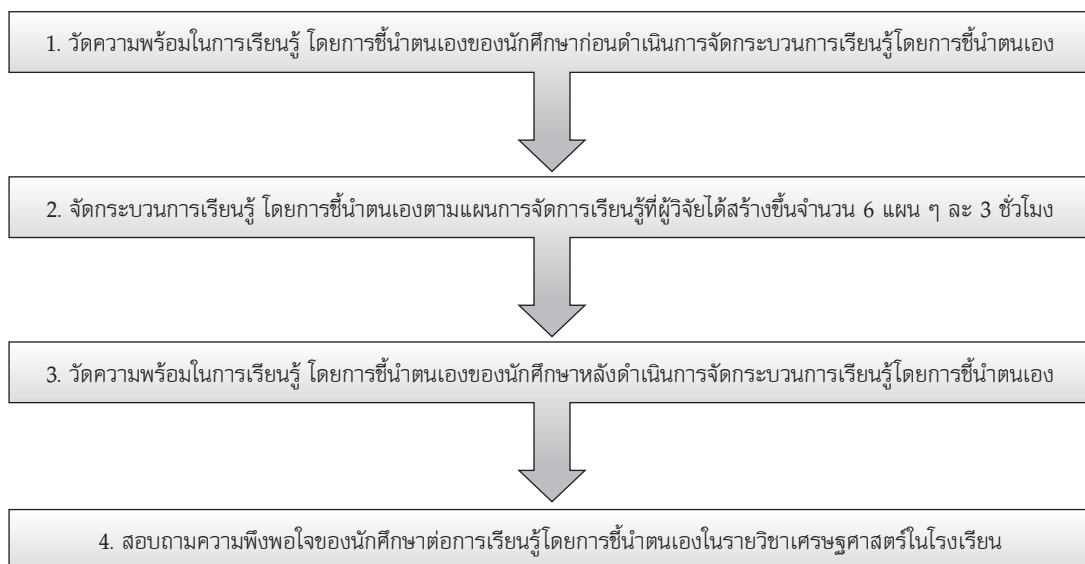
องค์ประกอบที่ 6 ความคิดสร้างสรรค์

องค์ประกอบที่ 7 การมองอนาคตในแง่ดี

องค์ประกอบที่ 8 ความสามารถใช้ทักษะการศึกษาค้นคว้าความรู้และทักษะการแก้ปัญหา

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาคือกระบวนการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองในวิชา เศรษฐศาสตร์ในโรงเรียน แบบสอบถามมีจำนวน 20 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ผลการเปรียบเทียบความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองของนักศึกษาก่อนและหลัง

จัดกระบวนการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองในรายวิชา เศรษฐศาสตร์ในโรงเรียน พบว่า นักศึกษามีความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองหลังการจัดกระบวนการเรียนรู้สูงกว่าก่อนจัดกระบวนการเรียนรู้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความพร้อม ในการเรียนรู้ โดยการชี้นำตนเองของนักศึกษาก่อนและหลังการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองในรายวิชา 234 313 เศรษฐศาสตร์ในโรงเรียน

การทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D.
ก่อนจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยการชี้นำตนเอง	48	3.78	0.80
หลังจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยการชี้นำตนเอง	48	4.06	0.72

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าในภาพรวม ค่าเฉลี่ยคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองของนักศึกษาหลังจัดกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.06$) สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองก่อนจัดกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.78$)

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษา ต่อกระบวนการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองในรายวิชา เศรษฐศาสตร์ในโรงเรียน พบว่า ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจ

ต่อการสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง ($\bar{X} = 4.44$) การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีผู้สอนคอยอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 4.29$) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.19$) กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่เป็นจริงได้ ($\bar{X} = 4.18$) ผู้สอนอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง ($\bar{X} = 4.04$) สามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ ด้วยตนเองเป็นระยะ ($\bar{X} = 4.01$) และจัดโครงสร้างทางกายภาพของห้องเรียนให้มีลักษณะไม่เป็นทางการนัก ($\bar{X} = 3.91$) อยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองของนักศึกษาก่อนและหลังการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง พบว่า ในภาพรวมค่าเฉลี่ยคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองของนักศึกษาหลังจัดกระบวนการเรียนรู้สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองก่อนจัดกระบวนการเรียนรู้ เมื่อแยกพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองของนักศึกษาทั้ง 8 องค์ประกอบ หลังจัดกระบวนการเรียนรู้สูงกว่าก่อนจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งเชื่อมโยงกับหลักการของ Guglielmino (1977) อ้างอิงจาก ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ, 2542) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองเป็นการเปิดโอกาสในการเรียนรู้ ก่อให้เกิดการรับรู้ตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ทั้งยังส่งเสริมความริเริ่มและอิสระในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง รักการเรียนรู้ มีความสร้างสรรค์ มองอนาคตในแง่ดี และสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองเป็นการช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์จริง ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์นำความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไข

ปัญหา ด้วยกิจกรรมที่หลากหลายตามความถนัด ความสนใจของตนเอง ตรงตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2542 ผลของการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ (2547) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ค่านิยมที่มีต่อองค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอนและความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองของศึกษาธิการจังหวัด พบว่า ความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองเฉลี่ยทั้ง 8 องค์ประกอบอยู่ในระดับสูง นอกจากนี้จากการศึกษาของธมฉวรรณปรมาธิกุล (2547) ที่ทำการศึกษาการเรียนภาษาอังกฤษแบบประสบการณ์เพื่อเพิ่มพูนความสามารถทางการพูดและความพร้อมในการเรียนรู้ โดยการชี้นำตนเองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมีส่วนที่สนับสนุนข้อค้นพบของการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาที่เรียนภาษาอังกฤษแบบประสบการณ์มีความพร้อมในการเรียนรู้ โดยการชี้นำตนเองหลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนรู้ สอดรับกับการศึกษาของสุดติดา มีสวัสดิ์ และ ชัยฤทธิ์ โพธิชัย (2547) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ ความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเองและความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมโครงการอบรมวิชาชีพสำหรับประชาชน สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีระดับ SDLR และระดับ SE ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง และจากการศึกษาของรุ่งอรุณ ไสยโสณ (2550) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองและความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการมีระดับความพร้อมในการเรียนรู้ โดยการชี้นำตนเองอยู่ในระดับสูง เมื่อแยกเป็นองค์ประกอบ พบว่า ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ โดยการชี้นำตนเองเฉลี่ยสูงสุดคือ รักการเรียนรู้ รองลงมาคือ ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง และการมองอนาคตในแง่ดี และเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความคิดสร้างสรรค์

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษา ต่อกระบวนการเรียนรู้ โดยการชี้แนะตนเอง ในรายวิชา เศรษฐศาสตร์ในโรงเรียนโดยภาพรวม พบว่า อยู่ใน ระดับมาก อาจเนื่องมาจากการกระบวนการเรียนรู้โดยการ ชี้แนะตนเองทำให้ผู้เรียนสามารถวางแผนการเรียนรู้ วินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง ทั้งยัง มีการตั้งเป้าหมาย เลือกวิธีเรียน วิธีแสวงหาความรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ทศนา แคมณี, 2552) ผู้เรียนจึงมีอิสระและสามารถชี้แนะตนเองใน การเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศักดินา ไชยกิจภิญโญ และคณะ (2544) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน 5 สาขาวิชา 5 คณะมหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการศึกษา พบว่า ผู้เรียนมีทัศนคติเป็นบวก โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สามารถช่วยสอนได้ดี ผู้เรียนส่วนใหญ่ชอบวิธีการเรียน การสอนแบบนี้และเห็นด้วยว่า โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ช่วยสอนมีประโยชน์ควรทำเพิ่มในทุกสาขาวิชา ในอีก 2 ปี ถัดมา ศักดา ไชยกิจภิญโญ (2546) ได้ทำการศึกษา การเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาภยันตรวิทยาทางออโรโปีดิคส์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า ความคิดเห็นของผู้เรียนต่อการจัดกิจกรรม การสอนมีทัศนคติเป็นบวก ความสามารถของโปรแกรม สามารถช่วยสอนได้ดี เมื่อพิจารณาความพึงพอใจของ นักศึกษาต่อกระบวนการเรียนรู้ โดยการชี้แนะตนเอง จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจ ต่อการสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง, การดำเนิน กิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีผู้สอนคอยอำนวยความสะดวก, เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกวิธีการเรียนรู้ ด้วยตนเอง, กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่เป็น จริงได้, ผู้สอนอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนวิเคราะห์ ความต้องการของตนเอง, สามารถประเมินความ ก้าวหน้าของการเรียนรู้ ด้วยตนเองเป็นระยะและ จัดโครงสร้างทางกายภาพของห้องเรียนให้มีลักษณะ ไม่เป็นทางการนักอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการ ศึกษาของภทพร ยุทธาภรณ์พิณี และคณะ (2547) ทำการศึกษารูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน เพื่อพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายองค์กรชุมชนในพื้นที่

5 ชุมชน ภูมิภาค ๆ ละ 1 จังหวัด ๆ ละ 1 ตำบล ได้แก่ ตำบลบ้านหนอง อำเภอสอง จังหวัดแพร่, ตำบลควนรู อำเภอธวัชบุรี จังหวัดสงขลา, ตำบลกลัดหลวง อำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี, ตำบลเกาะช้างใต้ กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด และตำบลโนนผึ้ง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า มีการจัด กระบวนการเรียนรู้อย่างอิสระ โดยไม่แยกขาดจาก วิถีชีวิตความเป็นอยู่ รูปแบบการเรียนรู้มีทั้งในระดับ บุคคล ระดับทีมงานและระดับชุมชน โดยบุคคลสามารถ เป็นได้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เวลา และโอกาสก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เติบโตขึ้น ซึ่งกันและกันได้ตลอดเวลา โดยมีรูปแบบที่สำคัญ ในการเชื่อมโยงกระบวนการคิด การลงมือทำหรือ ปฏิบัติจริง สรุปผลการเรียนรู้ และพัฒนาต่อยอดไปสู่ การเรียนรู้ในเรื่องอื่นๆ และจากการศึกษาของ ธนพล เฉิดเจริญ (2547) ได้ศึกษา การศึกษาและพัฒนาการ เรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนหนองทุ่มสงเคราะห์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มี เพศ ระดับชั้น สัมพันธ์ภาพ ภายในครอบครัว บรรยากาศการเรียนการสอนต่างกัน มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษา กลุ่มแบบเผชิญ ความจริงมีการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองเพิ่มขึ้น มากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การเรียนรู้โดยการชี้แนะตนเองเป็นกระบวนการ จัดการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย 7 ขั้นตอนหลัก คือ สร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง จัดโครงสร้าง ทางกายภาพของห้องเรียน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง กำหนด วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ เลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนดำเนินกิจกรรม การเรียนรู้โดยมีผู้สอนคอยอำนวยความสะดวก และ ประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดย

รูปที่ 1 การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองในรายวิชาเศรษฐศาสตร์ในโรงเรียน

ในแต่ละขั้นตอนผู้สอนต้องคอยอำนวยความสะดวกและเสนอแนะเพิ่มเติมซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถริเริ่มการเรียนรู้ ด้วยตนเองทำให้เรียนรู้ได้มากกว่าผู้ที่รอรับจากผู้อื่นและผู้เรียนจะเรียนอย่างตั้งใจ มีจุดหมาย มีแรงจูงใจสูง ทั้งยังก่อให้เกิดรูปแบบ

ของกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่ผู้เรียนสามารถจัดการเรียนรู้ได้หลากหลายวิธีโดยอิสระ
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองขยายไปสู่กลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงาน

เช่น กลุ่มผู้ประกอบการ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มผู้เรียนที่ drop - out กลุ่มเกษตรกร บุคลากรในองค์กรต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. ควรมีการดำเนินการวิจัย เพื่อศึกษาผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยการชี้แนะตนเองในสาขาวิชาอื่น ๆ หรือนักศึกษาคณะอื่น เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง

เอกสารอ้างอิง

- ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. (2544). **การศึกษาผู้ใหญ่: ปรัชญาตะวันตกและการปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. (2547). ค่านิยมที่มีต่อองค์ประกอบของกระบวนการเรียนการสอนและความพร้อมในการเรียนรู้ โดยการชี้แนะตนเองของศึกษาธิการจังหวัด. **วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**, 19(3), 4.
- ทิศนา แคมมณี. (2552). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนพล เน็ดเจริญ. (2547). **การศึกษาและพัฒนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนหนองทุ่มสงเคราะห์จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อมลวรรณ ปรมาศิกุล. (2547). **การเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบประสบการณ์ เพื่อเพิ่มพูนความสามารถทางการพูดและความพร้อมในการเรียนรู้ โดยการชี้แนะตนเองของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาอังกฤษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เพ็ญศรี สุขสวัสดิ์. (2543). **ความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้แนะตนเองและแบบภาวะผู้นำของศึกษาธิการจังหวัด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ไพบูลย์ เทวรักษ์. (2540). **จิตวิทยาการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภทรพร ยุทธาภรณ์พินิจ และคณะ. (2547). **รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืนเพื่อพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายองค์กรชุมชน**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศักดิ์ ไชยกิจบุญ. (2546). **การเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาอันตรายทางออร์โธปิดิกส์**. **ศรีนครินทร์เวชสาร**, 18(2), 72-77.
- สุดธิดา มีสวัสดิ์ และ ชัยฤทธิ์ โพธิชัย. (2547). **ความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้แนะตนเอง ความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้แนะตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเองและความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอก** ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โครงการอบรมวิชาชีพสำหรับประชาชน สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. **วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**, 19(3), 24.
- รุ่งอรุณ โสยโสภณ. (2550). **การจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความพร้อมในการเรียนรู้โดยการชี้แนะตนเองและความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา**. ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (อาชีวศึกษา) สาขาวิชาอาชีวศึกษา ภาควิชาอาชีวศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- Brookfield, S. (1985). **Self-Directed Learning From Theory to Practice**. San Francisco: Jossey-Bass.
- John Lutz. (1994). **Introduction to Learning & Memory**. California: Thomson Learning Academic Resource Center.
- Knowles, S.M. (1975). **Self-Directed Learning: a Guide for Learners and Teachers**. New York: Association Press.
- Merriam, S.B. & Caffarella ,R.S. (1991). **Learning in Adult**. San Francisco: Jossey-Bass.
- William, C.C. (2005). **An Introduction to Positive Psychology**. California: Thomson Learning Academic Resource Center.

